उक्तस्तस्याश्मितीये यो शैशिकः सर्व्वशो विधिः।
सोऽतिस्विन्नस्य कर्त्तव्यो मधुरस्निग्धशीतलः ॥”
अश्मितीये अश्मनाध्याये ॥ * ॥
“कषायमद्यनित्यानां गर्भिण्या रक्तपित्तिनाम्।
पित्तिनां सातिसाराणां रूक्षाणां मधुमेहि-
नाम् ॥
विदग्धभ्रष्टव्रध्नानां विषमद्यविकारिणाम्।
श्रान्तानां नष्टसंज्ञानां स्थूलानां पित्तमेहि-
नाम् ॥”
तान्तानां क्लान्तानाम्।
“तृष्यतां क्षुत्परीतानां क्रुद्धानां शोचतामपि।
कामल्युदरिणाञ्चैव क्षतानामाढ्यरोगिणाम् ॥
दुर्ब्बलातिविशुष्काणामुपक्षीणौजसान्तथा।
भिषक् तैमिरिकाणाञ्च न स्वेदमवतारयेत् ”* ॥
प्रतिश्याये च कासे च हिक्काश्वासेष्वलाघवे।
कर्णमन्याशिरःशूले स्वरभेदे गलग्रहे ॥
अर्द्दितैकाङ्गसर्व्वाङ्गपक्षाघाते विनामके।
कोष्ठानाहविबन्धेषु मूत्राघाते विजृम्भके ॥
पार्श्वपृष्ठकटीकुक्षिसंग्रहे गृध्रसीषु च।
मूत्रकृच्छ्रे महत्त्वे च मुष्कयोरङ्गमर्द्दके ॥
पादोरुजानुजङ्घार्त्तिसंग्रहे श्वयथावपि।
खल्लीष्वामे च शीते च वेपथौ वातकण्टके ॥
सङ्कोचायामशूलेषु स्तम्भगौरवसुप्तिषु।
सर्व्वेष्वेषु विकारेषु स्वेदनं हितमुच्यते ॥ * ॥
तिलमाषकुलत्थाम्लघृततैलामिषौदनैः।
पायसैः कृशरैर्म्मांसैः पिण्डस्वेदान् प्रयोजयेत् ॥
गोखराश्वखराहोष्ट्रशकृद्भिः सतुषैर्यवैः।
सिकतापांशुपाषाणकरीषायसपूटकैः ॥
श्लैष्मिकान् स्वेदयेत् पूर्व्वैर्व्वातिकान् समुपाचरेत्।
द्रव्याण्येतानि शस्यन्ते यथास्वं प्रस्तरेष्वपि ॥
भूगृहेषु च जेन्ताकेषूष्णगर्भगृहेषु च।
विधूमाङ्गारतप्तेष्वभ्यक्तः स्विद्यति ना सुखम् ॥
ग्राम्यानूपौदकं मांसं पयोवस्तशिरस्तथा।
वराहमध्यपित्तासृक् स्नेहवत्तिलतण्डुलाः ॥
इत्येतानि समुत्क्वाथ्य नाडीस्वेदं प्रयोजयेत्।
देशकालविभागज्ञो युक्त्यपेक्षी भिषक्तमः ॥*॥
वीरणामृतकैरण्डशिग्रुमूलकसर्षपैः।
वासावंशकरञ्जार्कपत्रैरश्मन्तकस्य च ॥
शोभाञ्जनकशैवीरमालतीसुरसार्ज्जकैः।
पत्रैरुत्क्वाथ्य सलिलं नाडीस्वेदं प्रयोजयेत् ॥
भूतीकपञ्चमूलाभ्यां सुरया दधिमस्तुना।
मूत्रैरम्लैश्च सस्नेहैर्नाडीस्वेदं प्रयोजयेत् ॥ * ॥
एत एव च निर्यूहाः प्रयोज्या जलकोष्ठके।
स्वेदनार्थं घृतक्षीरतैलकोष्ठांश्च कारयेत् ॥
गोधूमशकलैश्चूर्णैर्यवानामम्लसंयुतैः।
सस्नेहकिण्वलवणैरुपनाहः प्रशस्यते ॥ * ॥
गन्धैः सुरायाः किट्टेन जीवन्त्या शतपुष्पया।
उमया कुष्ठतैलाभ्यां युक्तया चोपनाहयेत् ॥*॥
चर्म्मभिश्चोपनद्धव्यः सलोमभिरपूतिभिः।
उष्णवीर्य्यैरलाभे तु कौषेयाविकशाटकैः ॥
रात्रौ बद्धं दिवा मुञ्चेत् मुञ्चेद्रात्रौ दिवाकृतम्।
विदाहपरिहारार्थं स्यात् प्रकर्षस्तु शीतले ॥

सङ्करः १ प्रस्तरो २ नाडी परिषेको४ऽवगाह-
नम् ५।
जेन्ताको६ऽश्मघनः ७ कर्षुः ८ कुटी ९ भूः १०
कुम्भिरेव च ११ ॥
कूपो १२ होलाक १३ इत्येते स्वेदयन्ति त्रयो-
दश।
ते यथावत् प्रवक्ष्यन्ते सर्व्व एवानुपूर्व्वशः ॥”
इति ॥ * ॥
तत्र वस्त्रान्तरितैरवस्त्रान्तरितैर्व्वा पिण्डैर्यथोक्तै-
रुपस्वेदनं सङ्करस्वेद इति विद्यात् ॥ १ ॥ शूक-
शमीधान्यपुलाकानां वेशवारपायसकृशरोत्-
कारिकादीनां वा प्रस्तरे कौषेयाविकोत्तरप्रच्छदे
पञ्चाङ्गुलोरुबुकार्कपत्रप्रच्छदे वा स्वभ्यक्तसर्व्व-
गात्रस्य शयानस्योपरि स्वेदनं प्रस्तरस्वेद इति
विद्यात् ॥ २ ॥ स्वेदनद्रव्याणां पुनर्म्मूलफलपत्र-
भङ्गादीनां मृगशकुनिपिशितशिरःपदादीना-
मुष्णस्वभावानां वा यथार्हमम्ललवणस्नेहोप-
संहितानां मूत्रक्षीरादीनां वा कुम्भ्यां वाष्पमनु-
द्वमन्त्यामुत्क्वथितानां नाड्या शरेषीकावंशदल-
करञ्जार्कपत्रान्यतमकृतया गजाग्रहस्तसंस्थानया
व्याममदीर्घया व्यामार्द्धदीर्घया वा व्यामचतु-
र्भागाष्टभागमूलाग्रपरिणाहस्रोतसा सर्व्वतो
वातहरपत्रसंवृतच्छिद्रया द्विस्त्रिर्व्वा विनामितया
वातहरसिद्धस्नेहाभ्यक्तगात्रस्य वाष्पमुपहरेत्।
वाष्पो ह्यनृजुगामी विहतचण्डवेगस्त्वचमविदहन्
सुखं स्वेदयतीति नाडीस्वेदः ॥ ३ ॥ वातिकोत्तर-
वातिकानां पुनर्म्मूलादीनामुत्क्वाथैः सुखोष्णैः
कुम्भीर्व्वर्षुनिकाः प्रनाडीर्व्वा पूरयित्वा यथार्ह-
सिद्धस्नेहाभ्यक्तगात्रं वस्त्रावच्छन्नं परिषेचयेदिति
परिषेकः ॥ ४ ॥ वातहरोत्क्वाथक्षीर-
घृततैलपिशितरसोष्णसलिलकोष्ठकावगाहस्तु
यथोक्त एवावगाहः ॥ ५ ॥ अथ जेन्ताकं चिकीर्षु-
र्भूमिं परीक्षेत। तत्र पूर्व्वस्यां दिश्युत्तरस्यां वा
गुणवति प्रशस्ते भूमिभागे कृष्णमृत्तिके सुवर्ण-
वर्णमृत्तिके वा परीवापपुष्करिण्यादीनां जला-
शयानामन्यतमस्य कूले दक्षिणे पश्चिमे वा
सूपतीर्थे समसुविभक्तभूमिभागे सप्ताष्टौ वा
अरत्नीः उपक्रम्योदकात् प्राङ्मुखमुदङ्मुखं
वा अभिमुखतीर्थं कूटागारं कारयेत्। उत्सेध-
विस्तारतः परमरत्नीः षोडश समन्तात् सुवृत्तं
मृत्कर्म्मसम्पन्नमनेकवातायनम्। अस्य कूटा-
गारस्यान्तः समन्ततो भित्तिमरत्निविस्तारोत्-
सेधां पिण्डिकां कारयेत् आकपाटात्। मध्ये
चास्य कूटागारस्य चतुष्किष्कुमात्रं पुरुषप्रमाणं
मृण्मयं कन्दुसंस्थानं बहुसूक्ष्मच्छिद्रमङ्गारको-
ष्ठकस्तम्भं सपिधानं कारयेत्। तत्र खादिरा-
णामाश्वकर्णादीनां वा काष्ठानां पूरयित्वा प्रदी-
पयेत्। स यदा जानीयात् साधु दग्धानि
काष्ठानि गतधूमानि अवतप्तञ्च केवलमग्निना
तदग्निगृहं स्वेदयोग्येन चोष्मणा युक्तमिति तत्रैवं
पुरुषं वातहराभ्यक्तगात्रं वस्त्रावच्छन्नं प्रवे-
शयेत्। प्रवेशयंश्चैनमनुशिष्यात् सौम्य प्रविश-

कल्याणायारोग्याय चेति। प्रविश्य चैनां
पिण्डिकामधिरुह्य पार्श्वापरपार्श्वाभ्यां यथासुखं
शयीथाः। न च त्वया स्वेदमूर्च्छापरीतेनापि
सता पिण्डिकैषा विमोक्तव्या आप्राणोच्छ्वासात्।
भ्रश्यमानो ह्यतः पिण्डिकावकाशात् द्वार-
मनधिगच्छन् स्वेदमूर्च्छापरीततया सद्यःप्राणान्
जह्याः। तस्मात् पिण्डिकामेनां न कथञ्चन
मुञ्चेथाः। त्वं यदा जानीयाः विगताभिष्यन्द-
मात्मानं सम्यक् प्रस्रुतस्वेदपिच्छं सर्व्वस्रोतो-
विमुक्तं लघुभूतमपगतविबन्धस्तम्भसुप्तिवेदना-
गौरवमिति ततस्तां पिण्डिकामनुसरन् द्वारं
प्रपद्येथाः। निष्क्रम्य च न सहसा चक्षुषोः
परिपालनार्थं शीतोदकमुपस्पृशेथाः। अपगत-
सन्तापक्लमस्तु मुहूर्त्तात् सुखोष्णेन वारिणा
यथान्यायं परिषिक्तोऽश्नीयाः। इति जेन्ताकः
स्वेदः ॥ ६ ॥
“शयानस्य प्रमाणेन घनामश्ममयीं शिलाम्।
तापयित्वा मारुतघ्नैर्दारुभिः संप्रदीपितैः ॥
व्यपोह्य सर्व्वानङ्गारान् प्रोक्ष्य चैवोष्णवारिणा।
तां शिलामथ कुर्व्वीत कौशेयाविकसंस्तराम् ॥
तस्यां स्वभ्यक्तसर्व्वाङ्गः शयानः स्विद्यते सुखम्।
रौरवाजिनकौशेयप्रावाराद्यैः सुसंवृतः ॥
इत्युक्तोऽश्मघनस्वेदः कर्षूस्वेदः प्रवक्ष्यते ॥ ७ ॥
खानयेत् शयनस्याधः कर्षूं स्थानविभागवित्।
दीप्तैरधूमैरङ्गारैस्तां कर्षूं पूरयेत्ततः ॥
तस्यामुपरि शय्यायां स्वपन् स्विद्यति ना सुखम् ॥ ८
अनत्युत्सेधविस्तारां वृत्ताकारामलोचनाम्।
घनभित्तिं कुटीं कृत्वा कुष्ठाद्यैः संप्रलेपयेत् ॥
कुटीमध्ये भिषक् शय्यां स्वास्तीर्णाञ्चोपकल्पयेत्
प्रावाराजिनकौषेयकुथकम्बलगोलकैः ॥
हसन्तिकाभिरङ्गारैः पूर्णाभिस्ताञ्च सर्व्वशः।
परिवार्य्यान्तरारोहेदभ्यक्तः स्विद्यति ना
सुखम् ॥ ९ ॥
य एवाश्मघनस्वेदविधिर्भूमौ स एव तु ॥ १० ॥
प्रशस्तायां निवातायां समायामुपदिश्यते।
कुम्भीं वातहरक्वाथपूर्णां भूमौ निखातयेत् ॥
अर्द्धभागं त्रिभागं वा शयनं तत्र चोपरि।
स्थापयेदासनं वापि नातिसान्द्रपरिच्छदम् ॥
अथ कुम्भ्यां सुसन्तप्तान् प्रक्षिपेदयसो गुडान्।
पाषाणान् वोष्मणा तेन तत्स्थः स्विद्यति ना
सुखम् ॥ ११ ॥
सुसंवृताङ्गः स्वभ्यक्तः स्नेहैरनिलनाशनैः।
कूपं शयनविस्तारं द्विगुणञ्चापि वेधतः ॥
देशे निवाते शस्ते च कुर्य्यादन्तः सुमार्ज्जितम्।
हस्त्यश्वगोखरोष्ट्राणां करीषैर्दग्धपूरिते ॥
स्ववच्छन्नः सुसंस्तीर्णेऽभ्यक्तः स्विद्यति ना
सुखम् ॥ १२ ॥
धीतीकान्तु करीषाणां यथोक्तानां प्रदीपयेत् ॥
धीतीकां गुण्डिकाम्।
शयनान्तःप्रमाणेन [illegible] मुपरि तत्र च।
सुदग्धायां विधूमायां यथोक्तामुपकल्पयेत् ॥
स्वच्छन्नः सुखं यत्राभ्यक्तः स्विद्यति ना सुखम्।